Uitgave van de vereniging
Molenvrienden Land van Cuijk

DE MOLENVRIEND

Nr.
32

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

BESTUUR

VOORZITTER	Ben Verheijen	Moleneind 4
	Tel. 0485-313298	5431 HW CUIJK
SECRETARIS	Don Werts	Straatkantseweg 28
	Tel. 0485-315362	5443 NC HAPS
PENNINGMEESTER	Perry Hendriks	De Vang 20
	Tel. 0485-322872	5437 BP BEERS
BESTUURSLEDEN	Frits Harteman	Bilderbeekstraat 23
	Tel. 0485-572271	5831 CW BOXMEER
	Hans Heijs	Bilderbeekstraat 26
	Tel. 0485-571463	5831 CX BOXMEER

COMMISSIES

ARCHIEFCOMMISSIE	Tel. 0485-371622	Hoogeindse Kampen 5 5447 PS RIJKEVOORT

LEDENADMINISTRATIE	Tel. 0485-315362	Straatkantseweg 28 5443 NC HAPS
	GIRONUMMER: 4008385 *onder vermelding adres penningmeester*	

MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK	Tel. 0485-371622	Hoogeindse Kampen 5 5447 PS RIJKEVOORT
	Eenieder kan na afspraak het archief raadplegen	

BIOTOOPWACHT LAND VAN CUIJK	Tel. 0485-313298	Moleneind 4 5431 HW CUIJK

DE MOLENVRIEND 32

Colofon

Jaargang 12, nummer 2, juli 1996 (verschijningsdatum september 1996)
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht in 1984. De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is f 20,-. Men kan ook voor f 10,- begunstiger worden. In dat geval krijgt men periodiek een nieuwsbrief. Aanmelding kan geschieden door het bewuste bedrag te storten op de girorekening van de vereniging. De Molenvriend is een advertentie-medium.

REDACTIE	*Frits Harteman* *Don Werts*	*Ben Verheijen*
REDACTIEADRES	*Bilderbeekstraat 23*	*5831 CW BOXMEER*
VERDER WERKTE(N) MEE	*Mari Goossens & John Houben*	
ILLUSTRATIES	*Frits Harteman , familie Van Riet en Don Werts*	
VOORPAGINA	*Wijlen molenaar te Beers; Willem van Riet (1816-1888) die in 1850 het molenaarsdagboek begon.*	

In dit nummer

pagina 2 **Colofon**

pagina 3 **In dit nummer**

Van de Redactie

pagina 4 **Mededelingen van het Bestuur**

pagina 5 **Molenaarsdagboek**
het slot van een rubriek over het molenaarsdagboek van de molenaars Van Riet
door: Frits Harteman

pagina 10 **15e Brabants-Vlaamse Molenaarscontactdag**
laatste verslag met programma van deze dag in oktober in onze regio
door: John Houben

pagina 11 **Molenlied Land van Cuijk**
de molenaars in het Land van Cuijk muzikaal weergegeven
door: de redactie i.s.m. Mari Goossens

pagina 12 **Een Nieuwe Stuclaag voor de Jan van Cuijk**
hoe de molen van Cuijk stap voor stap een nieuw jasje kreeg
door: Ben Verheijen

pagina 14 **Zonder Titel**
door: Frits Harteman

pagina 15 **Molens in de Regio**
de stand van zaken omtrent onze 13 molens
door: Ben Verheijen

Van de Redactie

Zoals u het wellicht is opgevallen, heeft de vorige uitgave van “De Molenvriend” aanzienlijke vertraging opgelopen. De reden hiervoor is dat er weinig ruimte beschikbaar is voor de aanmaak van de masters en het kopieerproces. Binnen het bestuur is men actief bezig om deze problemen op te lossen, door zoveel mogelijk van het gehele produktie-proces in eigen beheer te realiseren.

Om ons tijdschema van vier uitgaves per jaar te handhaven, heeft de redactie zich extra ingespannen om dit nummer binnen een korter tijdbestek uit te geven. Vandaar dat de tussenliggende periode minder dan 3 maanden bedraagt!

In dit nummer presenteren we het laatste deel over de molenaarsdagboeken van de molenaars Van Riet te Beers. Dankzij de bereidwillige medewerking van de familie Van Riet kwamen enkele zeer interessante (kopiën van) foto’s in ons bezit. Twee portretten van de molenaars Van Riet vindt u in deze Molenvriend.

Verder wordt het programma van de 15e Brabants-Vlaamse Molenaarscontactdag uit de doeken gedaan; een verslag gegeven over de restauratie van het stucwerk van de molen te Cuijk; het “Molenlied Land van Cuijk” gepresenteerd en wordt u geattendeerd op enkele bijzondere overblijfselen van de standerdmolen te Sint Anthonis.

De vorige keer gaven we u een nieuw adres voor de dozen met kopij. Als gevolg van de overweldigende reacties overweegt redactielid Frits Harteman zijn garage die reeds voor opslag hiervan in gebruik was, uit te breiden. In de nabije toekomst zijn we dan in staat om nog meer kopij te ontvangen!

Mededelingen van het Bestuur

Sinds de jaarvergadering over 1995 tijdens welke onze nieuwe voorzitter Ben Verheijen werd beëdigd, is de vergaderfrequentie flink opgevoerd! Er wordt naar gestreefd elke maand te vergaderen. Tot nog toe is dat gelukt. Dit heeft tot gevolg dat er ook aardig wat activiteiten ontplooid konden worden.

De ingekomen stukken bleven beperkt. Wel kregen we een brief van de Examencommisie van vereniging De Hollandsche Molen als uiteindelijke reactie op onze brief van vorig najaar. Helaas was de strek-king van de brief nogal nietszeggend. Het bestuur wil nu eerst de najaarsexamens afwachten en dan wederom reageren.

Het bestuur heeft regelmatig contact met de heer Van Kuppeveld uit Langenboom, eigenaar van molen “De Korenbloem” te Mill. Momenteel is hij bezig met onderzoek naar subsidies voor restauratie van deze molen. In het najaar gaan alle partijen (Van Kuppeveld, onze vereniging en molenmaker Beijk) rondom de tafel zitten om de toekomst voor deze molen te bespreken.

In juni heeft het bestuur en de huidig vrijwillig molenaar een gesprek gehad met de heer Peters van de “Mariamolen” te Haps inzake de draaiactiviteiten op deze molen. Het blijkt dat standpunten en inzichten niet overeenkomen en dientengevolge zijn de activiteiten van de vrijwilliger voorlopig opgeschort.

Zoals u reeds ook bij “Van de Redactie” had kunnen lezen, is het bestuur actief om het produktieproces van “De Molenvriend” meer en meer in eigen beheer te brengen. Een belangrijke stap hierin ziet het bestuur in de aanschaf van een A3-laserprinter. Hiermee kan geheel zelfstandig en relatief goedkoop “De Molenvriend” vermenigvuldigd worden. Gezien het feit dat zo’n laserprinter ons financieel vermogen te boven gaat, is enige subsidie wel gewenst. Daarom is een brief naar de Industriële Kring Land van Cuijk verzonden met het verzoek om een bijdrage voor de door ons gewenste printer.

Afgelopen zondag 23 juni was de vereniging vertegenwoordigd met een informatiestand op de molen van Volkel. Daar vond een evenement plaats met uitoefening van diverse oude ambachten.

Het bestuur is nu bezig met de laatste voorbereidingen voor de Brabants-Vlaamse Molenaarscontactdag, die op 5 oktober in het zuidelijk deel van het Land van Cuijk gehouden wordt. Zo wordt er een uitgebreid artikel in de media gepubliceerd en zal de verenigingsstand present zijn in gemeenschapshuis “De Poel” in Rijkevoort waar de koffiemaaltijd en het avondprogramma van deze dag zullen plaatsvinden.

Een ander lopend project is het creëren van een instructielokaal annex vergaderruimte in het voormalige dieselmotorhok onder achterin de molen van Oeffelt. De grootste zorg is het vochtvrij maken van de betreffende ruimte. In overleg met molenaar Theo van Bergen wordt bekeken in hoeverre en wanneer de plannen realiseerbaar zijn.

de secretaris

Bij overname van artikelen en/of foto's, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

Molenaarsdagboek

Uit het dagboek van Wilhelmus en Antonius Joannes van Riet, molenaars van "De Hoop" te Beers

In De Molenvriend nummer 31 zijn wij met de aantekeningen gekomen tot en met het jaar 1899. Wij besluiten deze rubriek met de periode 1900 - 1932, waarbij wij opmerken dat Van Riet een aantal jaren heeft overgeslagen: althans zij worden niet in zijn journaal vermeld, wat hiervan de reden is, is ons helaas niet bekend.

1900
Over dit jaar geeft onze molenaar maar een paar regels nieuws.

"Op 30 sept 1900 is de molen van P. Wagemans beginnen te draaien".
(Waarschijnlijk gaat het hier om de Nooit Gedacht die gebouwd zou zijn in 1897).

Ook in dit jaar is er weer een aanslag gepleegd op een lid van een vorstenhuis. Dit keer is het de Koning van Italië Humbert II die door een sluipmoordenaar - genaamd Bresci - wordt doodgeschoten.

1901
Dit jaar heeft Van Riet zelf een kunststeen gemaakt. De ingrediënten hiervoor heeft hij betrokken van R. Rutjes uit Wageningen. De steen maalt echter niet best: *"de steentjes zijn te grof, er moet fijnere quarts komen"*.

November/December. De prijs van de vette varkens bedraagt 23 ct per pond rauw, die van de Engelsen 33 ct geslacht.

1902
Op 16 februari 's namiddags 5 uur wordt geboren: Vincentius, Julianus, Maria - zoon van A.J. van Riet en Maria Linders. Peter is Vincent van Riet en Meter: Maria Poos.

In Juli is er een nieuwe Amerikaans grenen buitenborst gestoken - lang 13.75 mtr, welke gekocht is bij A.J. van Hout in Veghel. Deze kost 35,— per meter^3; dit is *f* 53,70 met 2% korting voor contante betaling. Deze borst is gehaald door de Zwarte Marte en de kosten hiervoor bedragen *f* 7,—.

"In 1902 is de oorlog tusschen Transvaal en Oranje Vrijstaat en Engeland geëindigd door overgaaf van de Boeren, die het niet langer meer konden uithouden tegen de overmachtige meerderheid van de valsche Engelschen".

Eind december is de Maas dicht gaan zitten waardoor weer vertraging van de aanvoer van granen ontstond. Gelukkig trad de dooi spoedig in en daardoor kon er weer gebruik gemaakt worden van open water. "*Dus intijds voor granen zorgen*."

1903
In het begin van dit jaar is de Maas 89 cm over 11 el om, waarna het streng is gaan vriezen, zodat veel water dicht kwam te zitten en er zodoende veel geschaatst kon worden. De zonen Henri, Antoon en Paul hebben hier dankbaar gebruik van gemaakt.

Op 24 juli is Z.H. Paus Leo XIII overleden. De nieuwe paus is Giuseppo Sarto (Pius X).

18 september om 9.30 uur krijgen A.J. van Riet en Maria Linders weer een zoon genaamd: Johannes, Lambertus, Josef. De peter is Wilhelmus van Riet en meter Anna van Riet.

De gemiddelde opbrengst van de molen over de afgelopen 10 jaar is *f* 1504,—

1904
Op 15 februari was de Maas weer eens voor korte duur buiten haar oevers getreden met een stand van ongeveer 11.80 meter.

Op 3 juli is Pastoor Smulders overleden. Als nieuwe pastoor wordt benoemd J.H. Bertens.

Op 5 november wordt om 9.30 geboren Lambertus, Henricus, Cornelis - zoon van A.J. van Riet en Maria Linders. Peter is Henri van Riet en Meter: ? van Riet.

1905
1905 is over 't algemeen een nat jaar. In de laatste maanden van het jaar bedroegen de prijzen voor de vette varkens 33 tot 34 ct het pond, geslacht. Het vee schijnt ook zeer duur te zijn.

En voor de statistiek: de bevolking van Beers bestond op 1 januari van dit jaar uit 812 inwoners.

1906
Het heeft deze winter weinig gevroren en het was bovendien een droge winter.

"Op 15 febr. 1906 was de Maas 69 cm om en begon na flink gevallen te zijn, weer te wassen, zoodat op 5 maart de Maas te Cuijk hoog was 105 cm over om. 12.05 AP". Na flink gewerkt te hebben om de Hei bevrijd te houden, gaven de werkers de zaak verloren en brak in den nacht van 4 op 5 maart de dijk op de lijkdijk door, zoodat de hei onderliep".

In december zijn er van Van Riet 2 beste koeien aan miltvuur gestorven. Deze koeien hadden een waarde van ƒ 350, vanuit het veefonds werd ƒ220,— vergoed terwijl de huiden ƒ 20,— opbrachten. De koeien moesten verbrand worden en dat was volgens Van Riet een heel karwei. Hij beschrijft de methode die het best gevolgd kon worden, desondanks duurde het 5 uur voordat een koe totaal verbrand was.

Op 1 januari had Beers 791 inwoners.

1907
In februari strandt het stoomschip "Berlin" van de Holland-Engeland lijn bij Hoek van Holland.

"Door hevige storm was de boot, met vele pasagiers beladen, spoedig stuk geslagen. Eenige kloeke Hollanders, redden op een stuk van het wrak, na ongeveer twee dagen worstelen, tegen een aanhoudende storm, na bovenmenschelijke inspanning, nog 16 mensenlevens. Eere die kloeke mannnen!, waarvoor ook vrijwillig en ongevraagd bijna ƒ 100.000 werden opge???. Er gingen ongeveer 145 menschen levens verloren! In november, ongeveer midden van de maand, werden na een vrij hevige wind, nog 11 lijken gevonden waarvan sommigen nog konden herkend worden."

Op 8 mei is de Maas plotseling gestegen tot 11.40 mtr. Het water zakte echter weer spoedig.

Een opgave van diverse prijzen van graan en meel ontbreekt niet. De vleesprijzen zijn erg hoog en de prijs voor de aardappelen is 2.20 à 2.20 per 150 kg. De aardappels zijn dit jaar groot en van goede kwaliteit.

Dit jaar is een nat jaar geweest met weinig zonneschijn, desondanks is de oogst in Beers en omgeving goed gelukt. Het hooi kon echter maar half droog worden binnengehaald.

1908
De maand januari kenmerkt zich door strenge vorst, dat tot gevolg heeft dat de Maas dicht gaat zitten. Maar na vorst komt gelukkig ook weer dooi, dus hij ging ook weer "los'.

Afgezien van zorgen over het Maaswater, gingen de ouderlijke zorgen van Van Riet ook niet voorbij:

"In januari 1908 is onze kleine Jozef ziek geworden en na enkele dagen naar het Liefdegesticht te Cuijk gegaan. Na aldaar verschillende operaties te hebben ondergaan en veel geleden te hebben is hij in juni weer thuisgekomen, daar zachtjes aan achteruit gegaan en op 12 mei zijn Eerste H. Communie gedaan in het klooster te Cuijk".

In februari gaat de Maas 30 cm om, doch in Beers heeft men hier geen last van. Wat het internationale nieuws betreft: De Koning van Portugal en diens zoon zijn in hun rijtuig doodgeschoten.
Eind oktober gaat het hard vriezen, zodat op het "Kruispunt" druk geschaatst kan worden. Met Kerstmis is het prachtig weer, doch de 26e komt er weer strenge vorst en eind december is de Maas dichtgevroren.

Op 29 december is er een aardbeving in Italië, die 200.000 mensen het leven kost, ook vele schepen gaan verloren.

In de laatste maand van het jaar worden nog wat onderdelen voor de molen gekocht:
1 stalen roe van 26 meter van de Gebr. Fransen voor 12,— per meter. De vracht per M. Joosten bedraagt ƒ 8,—. Verder worden nog twee zwaarden (schoren) gekocht van Jansen te St. Anna voor ƒ 37,50. Deze worden gehaald door Piet Joosten. Kosten ƒ 10,—.

1909
Op 4 februari wordt er een koe gekocht van H. v.d. Lockant, het is een oude koe en kost *f* 50,—. Dit is blijkbaar een goede koop daar de koe bij aankomst reeds 6 liter melk gaf en enige weken later zelfs 12 liter. Nadat de koe gekalfd had, werd dit 25 liter.

20 april is een droevige dag. De kleine Jozef, waarover geschreven wordt in 1908, is deze dag op 12-jarige leeftijd overleden.

In december gaat Van Riet onder de Cuijkse fabriek (melkfabriek?).

Na een overzicht van de varkens- en graanprijzen, wordt vermeld dat er van 1908 op 1909 geen hoog water is geweest.

1910
Van 1909 op 1910 is de maas 5 keer "om geweest" variërend van 40 tot 85 cm. Beers heeft echter in deze periode maar een keer last van 'n overstroming gehad. Wat de winter betreft: deze was zacht.

Op 3 maart treedt de Maas weer eens buiten haar oevers. In Cuijk is ze 135 cm "over om", dus bijna zo hoog als in 1880. Van Riet heeft het water in de kelder staan en kwelwater op het land. Er waren nog 30 woningen van waaruit men nog droog naar de kerk kon. Door al dit water was het blijkbaar een slechte tijd voor de hazen. Onze molenaar had er 5 gevangen doch er waren boeren die er 40 hadden.

Dat de belangstelling van Anton van Riet verder ging dan alleen maar het algemeen gebeuren in Beers hebben we reeds diverse keren mogen constateren, doch het volgende relaas bevestigt dit nog eens nadrukkelijk:

"In april 1910 was er eene groote staartster aan de ZW hemel waar te nemen. De lange staart was in boogvorm van de zon gekeerd. Na eenige avonden ging zij onder in de avondschemering. De komeet van Halley welke volgens sommige geleerden met zijn staart de aarde zou vergiftigen was slechts zichtbaar als een nevelachtige vlek"

Op 13 november 1910 is de dochter Anna Cornelia Hendrina op 23-jarige leeftijd overleden.

1911
Afgezien van de opbrengst van de molen, wordt er nog vermeld dat er geen hoog water is geweest.

1912
Over dit jaar wordt alleen de opbrengt van de molen (*f* 1251,17) vermeld.

1913
Van 1913 op 1914 was de Maas bij een waterstand van 12.85 mtr "om".

1914 - 1915
Op 31 juli is de oorlog tussen Frankrijk, Pruissen, Engeland, Oostenrijk, Servië en Rusland uitgebroken. Deze toestand bracht met zich mee dat de prijzen zowel van het vlees als het koren sterk stegen. *"Ook in Duitsland ontstond gebrek, temeer wijl er veel in Duitschland werd gesmokkeld wat hier niet gemist kon worden"*. En niet alleen de voedingsmiddelen, ook *"het leer was vreselijk duur, zoodat eene zware huid zowat f 60,— in Holland kostte"*.

Verder geeft Van Riet over deze oorlog letterlijk het volgende verslag:

"De geheele zee werd door de duitsche onderzeeboten onveilig gemaakt, honderde schepen, ook Hollandsche, werden opgeblazen, waardoor duizende menschen verdronken en allerlei levensmiddelen verloren gingen. Eindelijk kwam ook America ter hulp en moest de pruis er onder. De Keizer met zijn zoon kwam in ons land en werd op het kasteel Doorn geinterneerd of in bewaking gehouden, zoodat hij ? werd opgevraagd doch zijne uitlevering door ons land werd geweigerd. Ook de kroonprins. Deze was op het eiland Wieringen terecht gebracht vanwaar hij niet kon ontvluchten. In het begin van den oorlog kwamen in ons land meer dan een millioen belgische vluchtelingen, welke door Nederland liefderijk werden opgenomen en gevoed".

1916 - 1919
Over deze periode staan er geen aantekeningen in het dagboek

1920
De maand januari gaf erg veel wateroverlast. Op de 16e was de Leuvertsedijk doorgebroken en op de 17e brak in Cuijk de Valuwsche dijk door, dit had weer tot gevolg dat een groot gat van meer dan 60 meter in de spoordijk Nijmegen-Venlo werd geslagen. Beers stond geheel onder water, op veel plaatsen was het zelfs hoger dan in 1880. Volgens Van Riet kwamen er koeien, paarden en varkens om, gelukkig waren er geen mensenlevens te betreuren. De stand van de Maas was bij Cuijk bijna

13 meter.
Op 19 januari kwam de koningin naar Cuijk voor een bezoek aan het rampgebied.

1921
Het was dit jaar een zeer droog jaar, zo droog dat de Maas doorwaadbaar was. Door de droogte was het drinkwater voor *"mens en dier"* schaars, met gevolg dat alleen de rog en tarwe goed was, verder *"zoowat niets"*.

Op 6 december was de Maas dichtgevroren en waar dit niet het geval was, was het water zo laag dat er geen scheepvaart mogelijk was, zelfs met Kerstmis stonden de sloten en kuilen nog droog.

1922
Begin 1922 werd de drinkwatervoorziening wat beter, hoewel het grondwater zo laag was dat de putten leeg stonden en de pompen geen water omhoog kregen.

1923
Over dit jaar zijn er geen aantekeningen.

1924
8 november was de stand van het Maaswater te Cuijk 12,57 meter. Beers werd overstroomd, zo ook de Hei. Hoewel men er bevreesd voor was, hielden de dijken het.
Ook de nieuwe dijk in de beneden mond van de Tempel bleef heel, zodat de schade voor Beers en omstreken beperkt bleef.

1925
Dit jaar is er zeer hoog water geweest. De dijk is bij Cuijk en nog op 20 plaatsen hogerop doorgebroken. Het water stond in Beers even hoog als 1880.

10 augustus teisterde een andere natuurramp onze streek. Op die datum woedde er een verschrikkelijke cycloon. Deze richtte in Zeeland, Langenboom, Escharen en Mill zeer veel schade aan. In totaal werden 79 huizen voor het merendeel totaal verwoest. Ook de kerk moest het ontgelden. Honderden bomen overleefden het evenmin. Ook verschillende paarden en ander stuks vee vonden de dood evenals twee mensen. *"In Borculo was ook eene grote verwoesting aangericht"*.

1926 - 1927
Over de jaren 1926/27 staan er geen vermeldingen in het dagboek.

1928
Er werd een ijzeren roede gestoken, welk gekocht was bij E. Reerink te Oldenzaal. De roede kostte ƒ 125,—. Ook werd er bij N. Smits te Tilburg een Engels kruiwerk gekocht voor ƒ 100,—.

1929
"In Januari is het beginnen te vriezen en is de Maas gaan zitten. Half febr. weer los gegaan. Op 6 maart - alle groote rivieren in Nederland zaten dicht, doch zijn weer zonder ongelukken losgegaan".

1930
Dit jaar werd er gestart met de grintweg door de Koebaksestraat (Vianen NB) en gezien de opmerking van Van Riet "God weet wanneer die klaar is" had hij blijkbaar niet veel vertrouwen in de produktiviteit van de wegenbouwer. Verder werd er gestart met de bouw van de kerk in de Hei. De eerste pastoor was Meeskens.

Ook op "De Hoop" sloeg de mechanisatie toe. Van Riet kocht een benzine motor fabr. Deutz 14-16 PK voor ƒ 650,—.

Aan het beperken van de wateroverlast werd ook gewerkt. De Maasdijk van Boxmeer tot Grave is gereedgekomen, zodat men behoudens doorbraken geen last meer van overstromingen heeft.

1931
De grintweg waarvan sprake was in 1930 is bijna gereed (het wantrouwen bleek dus ongegrond); ook de nieuwe kerk op de Hei is gereedgekomen en op 19 oktober ingewijd door Bisschop Diepen.

Men ging dit jaar gebukt onder een algemene crisis, hetgeen o.a. met zich meebracht dat de granen ongekend goedkoop waren. Van Riet geeft een hele opsomming van prijzen die op 7 oktober in Rotterdam genoteerd stonden.

In de winter heeft het zo goed als niet gevroren, verder heeft men geen last van hoog water gehad gezien de aantekening *"laag water"*.

1932
In februari heeft het tot het eind van die maand gevroren, het was echter geen strenge vorst.

Had men nu eens geen last van hoog water, dan was er wel iets anders. Een niet alledaags verschijnsel deed zich in onze streek voor n.l. een aardbeving. Op 20 en 21 november had deze zijn epicentrum tussen Nijmegen en Eindhoven ter hoogte van Uden/Veghel. Op veel plaatsen waren de muren

gescheurd en de school van de Kruisheren te Veghel moest zelfs ontruimd worden.

Hoewel de prijzen van maïs, gerst en bloem, vlees en eieren wat hoger liggen, *"is het toch een slechte tijd waarover iedereen klaagt"*.

En met deze laatste aantekening waaruit blijkt dat er niets nieuws onder de zon is, zijn we aan het eind gekomen van het journaal van Antonius Joannes van Riet. Hij is dan 79 jaar en overlijdt op bijna 83-jarige leeftijd te Beers dd. 14 juni 1936.

Over een periode van 82 jaar heeft u het wel en wee of zo u wilt lief en leed van twee generaties molenaars en hun medeburgers min of meer kunnen volgen.

Of de tijden toen zoveel beter of slechter waren dan nu valt in sommige opzichten nog te bezien. Ieder voor zich moet hierover maar zijn conclusies trekken. Vast staat wel dat er veel is veranderd.

Wat de molen betreft, hiervan resteert nog een romp met nog enig gaande werk. Deze wacht op zijn restauratie, welke hopelijk niet te lang op zich zal laten wachten, maar naar het zich nu laat aanzien, zal het nog wel "even" duren.

En wat tenslotte te zeggen van de Maas; die is niet veranderd en stroomt nog steeds op enige afstand langs Beers en Vianen en hoewel ingedijkt en getemd door stuwen, laat ze zo nu en dan - en nog niet eens zo heel lang geleden - geducht van zich horen.

Tekst en bewerking: Frits Harteman
Foto: familie Van Riet

Anton van Riet (1853-1936), die als molenaar op "De Hoop" te Beers het dagboek voortzette, dat zijn vader Willem in 1850 begon.

15e Brabants-Vlaamse Molenaarscontactdag

De werkgroep is de afgelopen maanden een aantal malen bijeen geweest voor het uitwerken van de verschillende onderdelen van de contactdag.

De teksten voor de folder zijn verzameld en ter aanvulling voorgelegd aan de betreffende molenaars.

Het concept programma van de contactdag ziet er als volgt uit.

Programma 15e Brabants-Vlaamse Molenaarscontactdag

13.00 - 13.30 uur

Ontvangst in de raadszaal “de Ouwe Bieb” van Sint Anthonis, Lepelstraat 10, met koffie, 1000 bunder broodje en drankje, aangeboden door het gemeentebestuur van Sint Anthonis.

13.30 - 14.00 uur

Woord van welkom namens het bestuur van de gemeente Sint Anthonis.

Woord van welkom door Hub van Erve, voorzitter van de afdeling Noord-Brabant van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Eventueel weerwoord van onze Vlaamse gasten.

Enkele huishoudelijke mededelingen over de te volgen route, de te bezoeken molens en het programma.

14.00 uur

Vertrek naar de molens.

In 2 groepen (Rood en Groen) worden de volgende molens bezocht:

Molensite Oploo:
Standerdmolen “De Korenbloem”
Watermolen.

Beltmolen “ Martinus” , Beugen

Stellingmolen “Luctor et Emergo”, Rijkevoort.

18.00 uur

Einde bezoeken aan de molens.

De gasten begeven zich naar gemeenschapshuis “De Poel”, gelegen tegenover de molen van Rijkevoort. Het is nu tijd voor een aperitiefje.

Het gemeenschapshuis is overigens geopend vanaf 17.00 uur.

vanaf 19.00 uur

Brabantse koffietafelbuffet met volop gelegenheid tot buurten, bijpraten, sterke verhalen, etc.

De werkgroep heeft op 10 september op de molenaarsvergadering een presentatie gegeven van de stand van zaken. er is toen een beroep gedaan op vrijwilligers voor deze dag.

Voor leden is informatie over deelname aan de Contactdag te verkrijgen bij Frits Harteman, Bilderbeekstraat 23, Boxmeer.

John Houben

Molenlied Land van Cuijk

Tijdens de jaarvergadering in maart jongstleden inventariseerde Ben Verheijen of er animo was voor het realiseren van een molenaarslied. Als reactie hierop kwam ons lid en vrijwillig molenaar-in-opleiding Mari Goossens met een bewerking van een oorspronkelijk, middeleeuws gildelied. De begeleidende tekst draait om het werk van de molenaar, met een feestelijk tintje weergegeven. De tekst en melodie zijn vrij naar “Gildebroeders, maakt plezieren”. Hieronder vindt u de tekst en muziekzetting.

Wellicht kan dit lied tezijnertijd ten gehore gebracht worden. Vrijwilligers zijn welkom!

Een Nieuwe Stuclaag voor de Jan van Cuijk

De Jan van Cuijk is weer in een nieuw jasje gestoken. Al sinds jaren kampte deze molen met een vochtprobleem. Nou is dit echt niet vreemd voor een windmolen maar de Cuijkse molen had er wel bijzonder veel last van . Tijdens natte en koude perioden was duidelijk te zien hoe het vocht door de stenen rompmuur heen tot op minstens 10 centimeter in de vloerdelen trok. Het stucwerk aan de buitenkant van de romp toonde dan ook verschillende mankementen. Krimpscheuren bestreken praktisch de hele romp, stucwerk kwam los in schilvers en er begonnen ook hier en daar stenen uit te vallen. Er was heel wat water door de langsstromende Maas gevloeid voordat met de oplossing van dit probleem een aanvang gemaakt kon worden. Het was heel moeilijk om aan te geven welk materiaal het meest geschikt was om als vervangend stucwerk dienst te gaan doen want deze keer kwam het nou niet eens neer op het louter vullen van de scheuren. Nee, de romp zou helemaal van zijn huid ontdaan moeten worden. En hoeveel ging dat dan wel kosten en welke tijd zou dat werk dan in beslag nemen? Al met al een hoop moeilijke vragen die gaandeweg opgelost dienden te worden. Het project heeft dan ook verschillende jaren op het onderhoudsplan van de molen gestaan voordat met de uitvoering kon worden begonnen. Toen bij wijze van proef een stuk stucwerk werd verwijderd bleken de stenen zeer los te zitten en de buitenkant zo verpulverd dat dit geen goede hechtlaag vormde voor het aan te brengen stucwerk. Aan de hand van dit gegeven heeft de Rijksdienst voor de Monumentenzorg de materialen uitgezocht en een methode opgezet, waarmee de nieuwe stuclaag op de romp aangebracht kon worden.

Medio oktober 1995 heeft molenmaker Beijk een steiger gebouwd en deze aan de onderstaande wiek vastgemaakt met de bedoeling om deze steiger al kruiend te verplaatsen. Nadat de mensen van de firma Broeks uit Haps het kruien van het gevlucht geleerd hadden kon men beginnen met het verwijderen van de stuclaag. Twee mensen hebben een hele week een zware drilboor moeten hanteren om de stenen romp weer zichtbaar te maken. In deze situatie waren de diepe scheuren duidelijk te zien en waren er door trillen van de machines grotere stukken steen uitgevallen. Aan de oostzijde was de omvang van de herstelde beschadiging tijdens de laatste wereldoorlog heel goed te zien. Over een brede strook was van onder tot boven in de romp nieuw metselwerk aangebracht. De stenen die hiervoor gebruikt werden waren veel harder en hadden ook een andere kleur. Het herstel van andere beschadigingen tijdens de oorlogsjaren was eveneens goed zichtbaar. De losgekomen stukken van de oude stuclaag bevatten een teerlaag en bij onderzoek bleek dat de westkant van de romp in vroeger tijden met teer was bedekt.

Daar stond de Jan van Cuijk dan, de hele winter in zijn stenen borstrok. Het was best een aardig gezicht, zo zag hij er vroeger wellicht ook uit zeiden verschillende bezoekers. Natuurlijk heeft men in de jaren 40 niet voor niets een stuclaag aangebracht. Deels om de beschadigingen weg te werken maar zeerzeker ook om de zachte buitenkant met een stevige stuclaag te conserveren. Tijdens de herfst en winter kon er gewoon met de molen gewerkt worden en was het wachten op het warmere voorjaar van 1996 want buiten stucadoren met kans op nachtvorst is geen verantwoorde bezigheid.

Begin april 1996 was het zover en hebben de medewerkers van het voegersbedrijf Gerrits uit Haps in een week tijd een kolossale steiger rond de romp opgetrokken en kon men met de werkzaamheden beginnen. Maar wat moest er eigenlijk met de molenromp met een totaal oppervlak van 160 m ² gebeuren? Voor een goed overzicht volgen hier de diverse werkzaamheden welke door het voegersbedrijf onder supervisie van molenmaker Beijk uitgevoerd werden. Voor het aanbrengen van het stucwerk werd hoofdzakelijk materiaal uit Duitsland gebruikt. In dit land vindt op grote schaal gevelbewerking plaats en zijn ook de hiervoor ge-eigende materialen in het algemeen meer beschikbaar.

De verschillende fasen bij het uitvoeren van de stuc- en schilderwerzaamheden.

1: Het reinigen van de hele romp met water onder hoge druk.
2: Het herstellen van het metselwerk op verschillende zwakke plekken maar vooral aan de westzijde.
3: Het enigzins wigvormig openhakken van scheurvorming en deze daarna dichtzetten met Aisit Saneerputz .
4: De hele romp voorzien van een laag Aisit Speciale Aanbrandmortel. Deze dient ruw en in wratachtige vorm opgebracht te worden. Dit materiaal is sulfaatbestendig.
5: Grote oneffenheden egaliseren met Aisit Grondeermortel . Deze opzetten met de spaan en vervolgens goed ruw met de getande spaan of lijmkam doorkammen.
6: Na droging van de ruw doorkamde egalisering een laag Aisit Saneerputz Speciaal aanbrengen. De laagdikte hiervan is ongeveer 2 cm.
7: Het berapen van raam - en deurnissen met met Aisit Saneerputs Speciaal.
8: In de romp op 20 cm van het dek van het pakhuis een sleuf frezen. Hierin een loodslap aanbrengen (20 ponds) ,deze te bevestigen met loodproppen en hierna af te kitten.
9: Na voldoende droging van het stucwerk de romp te gronderen met Funcosil Siliconen-grondering.
10: Na een reaktietijd van minimaal 3 dagen de romp tweemaal dekkend schilderen met witte Funcosil LA Siliconen emulsieverf.
11: Het aanbrengen van rode togen om de ramen en deuren met Rofalin Acrylaatmuurverf, Ral-kleurnummer 3013.

Het was dus een hele onderneming en tot ongeveer eind juni van dit jaar heeft de Jan van Cuijk in de steigers gestaan. Dit betekende dat er gedurende 3 maanden niet met de molen gedraaid kon worden. We hebben er wel wat voor teruggekregen, een mooie witte stevige molenromp voorzien van frisse rode togen rondom de raampjes en de beltdeuren. Het moet zo in elkaar zitten: Het opgebrachte stucwerk is sulfaatbestendig, ongevoelig dus voor zuur- en zoutvorming, is verder vochtwerend en dampdoorlatend. Laten we hopen dat het zich zo zal gedragen want we hebben in dit geval wel met molens te maken, die eigenzinnig als ze zijn , toch vaak weer anders reageren. Met verlangen zien we uit naar de grote schilderbeurt van de rest van de molen welke voor het volgend jaar gepland is.

Het eindresultaat!

Tekst: Ben Verheijen
Foto: Frits Harteman

Zonder Titel

Enige jaren geleden liet Jannes Tiggelaar, molenaar van “De Heidebloem” te Erica, mij een foto zien van een glas-in-lood raam boven een voordeur, die hij vanaf de straat gemaakt had tijdens zijn vakantie in Sint Anthonis. Het raam stelde een standerdmolen met omgeving voor.

Nieuwsgierig ging ik op pad om het bewuste venster op het aangegeven adres te bekijken. Echter om een glas-in-lood raam te kunnen bewonderen moet men dit van binnenuit zien.

De bewoners van het betreffende pand aan de Molenstraat 13 - de familie Miedema - verleenden mij alle medewerking om het raam te fotograferen. Het raam was destijds in opdracht van de toenmalige molenaar van de standerdmolen in Sint Anthonis gemaakt en geplaatst in het molenhuis.

De heer Miedema maakte mij voorts attent op een overblijfsel van de standerdmolen, namelijk de windvaan. Na in bezit te zijn geweest van de heer Miedema bevindt deze vaan zich nu op de schoorsteen van het pand aan de Bremheuvel 1 te Sint Anthonis.

Van beide voorwerpen vindt U op deze pagina een foto. Gezien ons budget voor de Molenvriend was het helaas niet mogelijk het glas-in-lood raam in kleur af te drukken. U moet het nu doen met een zwart-wit uitgave, maar geloof me het is een prachtig raam ondanks het feit dat de glazenier niet veel kaas gegeten heeft van de constructie van het wiekenkruis.

De windvaan van de verdwenen standerdmolen te Sint Anthonis met het jaartal 1751.

Tekst en foto’s: Frits Harteman

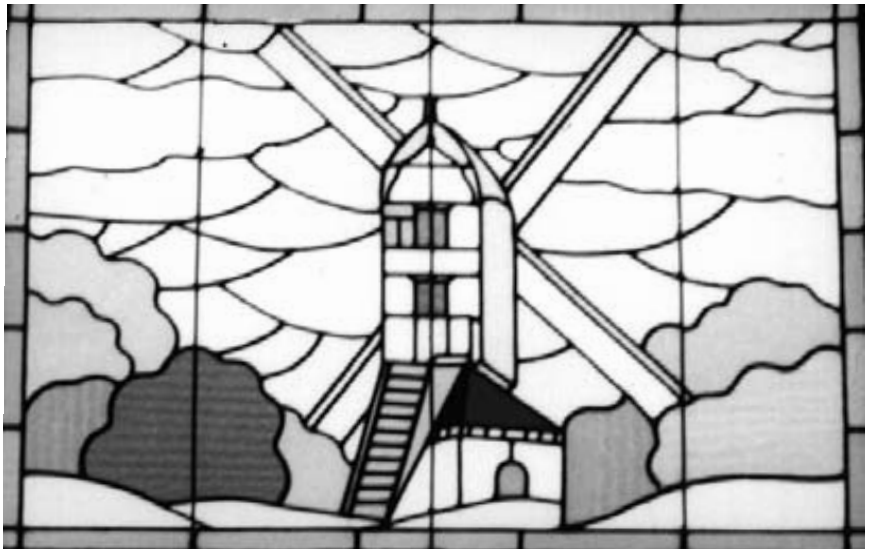

Het glas-in-lood raam dat dienst doet als bovenlicht boven de voordeur van Molenstraat 13 te Sint Anthonis.

Molens in de Regio

De Vooruitgang te Oeffelt

Van de drie kandidaten die bij Theo van Bergen op de molen examen hebben gedaan, zijn er twee volledig geslaagd. De derde kandidaat is voor de praktijk geslaagd maar zal het theoretische gedeelte nog eens een keertje over moeten doen. De examens zijn in een goede sfeer verlopen, ook naar de kandidaten toe. Hierin heeft de examinator de heer Jan Kurver wellicht een aanzienlijk aandeel gehad. De examencommissie heeft te kennen gegeven dat ze nog zelden zo gastvrij op een examenmolen waren ontvangen. Volgens het dagblad De Gelderlander voelde mevrouw Pouw zich tweemaal geroepen om Theo tot de orde te manen daar ze hem (valselijk) verdacht van mogelijke hulp aan de examenkandidaten.
Leerling John Houben is in Oss voor het tentamen geslaagd en kan dus verder opgaan voor het examen voor Vrijwillig Molenaar. Momenteel kampt De Vooruitgang met een lekkage van het dak op de muur. De zaak is nu met plastic afgedekt maar het ligt in de bedoeling om een nieuw stuk dakleer aan te brengen en dit tot over de muur te laten doorlopen. Verder is men van plan om de vroegere dieselruimte als instruktielokaal in te richten. Ook Harry Daverveld uit Sint Hubert volgt op deze molen de opleiding tot Vrijwillig Molenaar.

De Bergzicht te Gassel

Molenaar Jan van Haren is naar Cuijk verhuisd maar is vrijwel dagelijks nog te vinden op het veevoederbedrijf in Gassel. Hij is begonnen met het schilderen van De Bergzicht en het ligt in de bedoeling dat ook molenmaker Beijk nog schilderwerk verricht. Jan weet te vertellen dat hij niet zo heel veel heeft kunnen draaien in verband met het ontbreken van voldoende wind in de afgelopen periode.

De Stellingmolen te Katwijk

Peter Simons is bezig met het schilderen van het gevlucht. Op dit moment heeft hij een wiek helemaal klaar en neemt hij de windborden van de andere wieken onder handen. Eigenaar Van Kempen heeft een offerte van de rietdekker binnen in verband met het herstel van de rietpels die hier en daar beschadigingen en rietuitval vertoont. Momenteel heeft Peter geen leerling omdat Mari Goossens naar Oploo is gegaan om op de standerdmolen De Korenbloem nieuwe ervaringen op te doen. Dit betekent dat Peter op zoek is naar een nieuwe leerling. Zijn er nog kandidaten?

De Heimolen te Sint Hubert

De struiken op en rondom de belt zijn nu verwijderd. Aan weerszijden van de inrijpoort is prikkeldraad aangebracht om al te ijverige klimgasten te weren. De oude zeilen van de Beugense molen zijn door Don en Harry op de buitenroede gehangen. De WK-77 zeilen die oorspronkelijk op deze buitenroede hingen zijn verhuisd naar de binnenroede. Ook hebben zij de schuifijzers verhangen. De ontbrekende zeilklampen zijn door Harry Daverveld zelf gemaakt en op de heklatten gemonteerd. Tegenwoordig wordt er regelmatig graan van Dons buurman gemalen. Inmiddels is er op een arm van het bovenwiel een teller gemonteerd.

De recentelijk in eigen beheer gemaaide en schoongemaakte berg van "De Heimolen".

De Hamse Molen te Wanroij

De firma Goossens heeft in De Hamse Molen een kastje met een overspanningsbeveiliging geplaatst. Bij blikseminslag of in een ander geval van overspannig wordt dan het electriciteitsnet in de molen beschermd. Overigens is de bliksemafleider zelf niet in orde omdat de aardingsweerstand nog steeds te hoog is. Momenteel zijn er vier aardelectroden die tot een diepte van zes meter gaan. Het is wellicht zaak om meer electroden te plaatsen of om de bestaande electroden dieper in de bodem

te plaatsen. De Monumentenwacht heeft de molen geïnspecteerd en hier en daar zijn wat rottingsverschijnselen gesignaleerd. Het rapport van deze instantie heeft molenaar Jan Selten echter nog niet gezien; dit is wellicht reeds bij de gemeente Sint Anthonis aanwezig. Het is zaak om bij De Hamse Molen in geval van reparaties het meerjarenplan erbij te halen om aktiviteiten te kunnen verschuiven en om het plan aan te passen. Een van de schijnwerpers die de molen verlichten moet nog verplaatst worden.

De Jan van Cuijk te Cuijk

Zoals elders in dit blad aangegeven is de romp van een nieuwe laag stucwerk voorzien. Molenmaker Beijk heeft de aansluiting van de windpeluw met de baard waterdicht gemaakt en de windluiken gerepareerd. Bij het weer draaien met het gevlucht na een periode van drie maanden rust, vielen er twee wiggen tussen het bovenwiel en de as uit en bleek verder draaien niet verantwoord temeer daar er diverse wiggen waren welke er niet al te stevig meer uitzagen. Inmiddels heeft de molenmaker deze wiggen vernieuwd. Voor het repareren van de beltdeuren zal de molenmaker een offerte bij de gemeente indienen. De gemeente heeft een afvalbak bij één van de picknick-banken geplaatst. Deze bak staat echter veel te dicht bij de betreffende bank en ook veel te dicht bij de toegangsdeur van de molen. Twee van de drie recreatie-banken zijn door de gemeente verwijderd. Na het nodige onderhoud en schilderwerk worden deze teruggeplaatst. Molenaar Ben Verheijen is bezig om de organisatie van de inrichting van de direkte omgeving van de Jan van Cuijk in betere banen te leiden.

De Korenbloem te Oploo
De Watermolen te Oploo

In de windmolen en ook in de watermolen zijn nu omwentelingstellers gemonteerd. Met de watermolen was het lange tijd moeilijk draaien als gevolg van watergebrek, zelfs in de Peel was er geen water voorhanden. In verband met de veiligheid bij het waterrad hebben de molenaars Piet Geenen en Jan van Riet een nieuwe brug gemonteerd. Het materiaal werd door de gemeente Sint Anthonis aangeleverd. Jan heeft alle zeilen nagekeken en gerepareerd. Hierbij heeft hij ook o.a. nieuwe lijken aan de zeilen genaaid. Ook in deze molen heeft de firma Goossens uit Den Bosch een kastje met een overspanningsbeveiliging gemonteerd. De molenaars krijgen in het algemeen veel bezoek van groepen. Er wordt regelmatig graan met de windmolen gemalen dat door de firma Havens uit Maashees wordt gebracht en opgehaald.

De Luctor et Emergo te Rijkevoort

De door de firma Berkvens aangelegde elektrische installatie stelt niet veel voor. Een enkele kabel met een wandkontaktdoos. Vandalen hebben de isolatiemantel van de veel te hoog ingevoerde ingangskabel aan de buitenzijde van de molen reeds beschadigd. Molenaar Robbert Verkerk is niet echt tevreden met deze gang van zaken. Molenmaker Beijk heeft een begroting gemaakt voor het schilderen van de molen welke bezigheid in het voorjaar van 1997 zal plaatsvinden. Het ligt ook in de bedoeling om de kleine toegangsdeur te repareren. Verder dient er een nieuw stuk aan de achterzijde van het linker voeghout gelast te worden.

De Molenromp van De Hoop te Beers

Zoals bekend staat de restauratie van deze molenromp op de derde plaats in het vijfjarenplan met betrekking tot monumentrestauraties van de gemeente Cuijk. Mogelijkerwijs kan in 1997 de beginfase aangaande de organisatie van de restauratie ingezet worden.
Perry Hendriks heeft van de gemeente Cuijk vernomen dat de kap op korte termijn vogeldicht gemaakt zal worden. Het ligt in de bedoeling om in een later stadium de molenromp van binnen helemaal schoon te maken.
Inmiddels is er vergaderd tussen het Stichtingsbestuur van De Hoop en de Monumentencommissie van de gemeente Cuijk. Deze bijeenkomst is nogal teleurstellend verlopen omdat er beperkte aandacht was voor molens in het algemeen en er weinig zicht was op het beschikbaar zijn of komen van de geldmiddelen voor de restauratie van de gewezen Beerse stellingmolen.
Meer support door onze vereniging Molenvrienden Land van Cuijk lijkt wenselijk en bovendien kan de vereniging projektmatig meer bij het restauratieplan betrokken worden. Wim Blankespoor en Ben Verheijen hebben in juni een raadsvergadering in Cuijk bijgewoond, tijdens welke een voorlopige lijst van te restaureren monumenten aan de raadsleden werd gepresenteerd. Opmerkelijk was dat er een raadslid fel protesteerde tegen de restauratie van de Beerse molen omdat hij vond dat

in de huidige molens al veel te veel kapitaal gestoken moest worden. In het najaar komt het stichtingsbestuur van de Beerse molen en het bestuur van de Molenvrienden bij elkaar om de momentele stand van zaken nader te bekijken.

Een detail van de romp van de Beugense molen. Duidelijk zijn de gaten zichtbaar, die omwille van het TNO-onderzoek in de muur gemaakt zijn.

De Martinus te Beugen

De molenaars Frits Harteman, Hans Heijs & Marko Sturm wachten met spanning op het resutaat van het onderzoek wat door TNO uitgevoerd wordt. Deze instantie heeft namelijk monsters van de rompmuur genomen om na te gaan wat er met deze in slechte staat verkerende muur moet gebeuren. Het wordt een langdurige kwestie en men heeft het vermoeden dat het een enorme hoop geld gaat kosten. Ook molenmaker Harrie Beijk heeft nog niets van de resultaten gehoord. Verder kan men regelmatig met de molen draaien en wordt er af en toe gemalen. Ook op deze molen was Harry Daverveld aktief en heeft hij een wandkontaktdoos aangelegd.

De Mariamolen te Haps

Tijdens een bijeenkomst van Don Werts en Ben Verheijen met molenaar Piet Peters bleken de standpunten en persoonlijke opvattingen nogal ver uit elkaar te liggen. Het resultaat hiervan is dat Don er voorlopig vanaf ziet om met de Hapse molen te draaien. Molenaar Peters is al geruime tijd op zoek naar mensen die op zijn molen willen werken.

De Korenbloem te Mill

Het ligt in de bedoeling om tezijnertijd met de eigenaar van deze molen, de heer Van Kuppeveld uit Langenboom, samen te komen. Ook molenmaker Beijk zal hierbij aanwezig zijn. Het ligt in de bedoeling dat in dit najaar de kap gerepareerd wordt. Het nieuwe huis op de plaats van de eerdere winkel van de heer Van Kempen staat wel zeer dicht bij de molen. Het is moeilijk te zeggen hoe dichtbij het gevlucht er langs zal gaan.

(advertentie)

Molenkaarten-verzamelaars opgelet:

Nu verkrijgbaar catalogus van alle Limburgse wind- en watermolens. Als u ƒ 5,25 overmaakt op giro 2150134 of Rabo Heythuysen 122297415 ontvangt u de catalogus plus gratis bestellijsten voor ansichtkaarten of foto's, want van elke molen is een ansichtkaart of foto verkrijgbaar.
Er is ook een catalogus verkrijgbaar van alle Limburgse kerken en alle Limburgse gemeentehuizen. Deze zijn op dezelfde wijze als boven verkrijgbaar.

T. Linssen
In het Tienderveld 137
6093 JK Heythuysen

(advertentie)

Postadres: Postbus 11, 5450 AA Mill.
Kantooradres: Bernhardstraat 13, Mill. Tel. 0485-451276, fax 454063